

واحد کار ۹

توانایی ایجاد تناسب در اشکال ساده هندسی و آرگانیک

واحد کار ۹

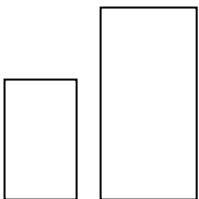
توانایی ایجاد تناسب در اشکال ساده هندسی و ارگانیک

ساعت	
نظری	عملی
۲	۴

اهداف رفتاری:

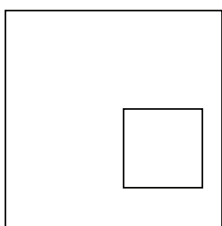
از هنر جو انتظار می رود در پایان این واحد کار:

- با مفهوم تناسب به عنوان یک کیفیت بصری آشنا شود.
- با مفهوم تناسب طلایی آشنا شود.
- با تاثیر استفاده از تناسبات طلایی در یک اثر هنری آشنا شود.
- با نقاط طلایی و شیوهی محاسبه ی آن آشنا شود.

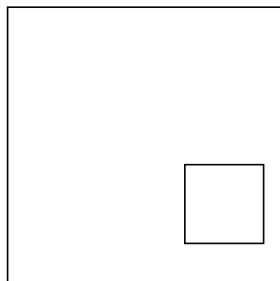

عناصر بصری می‌توانند تأثیر یکدیگر را تعدیل نموده و یکدیگر را تعریف نمایند. به عبارت دیگر یک عنصر بصری در صورتی کوچک به نظر می‌رسد که در کنار یک شکل بزرگ قرار گرفته باشد.

مقیاس را می‌توان از راه اندازه‌ی عناصر نسبت به کادری که در آن قرار گرفته‌اند نیز تغییر داد. به عنوان مثال در شکل (الف) چون مربع در زمینه‌ی بزرگتر قرار گرفته کوچکتر به نظر می‌آید ولی همان مربع در شکل (ب) در ارتباط با زمینه‌اش بزرگتر به نظر می‌آید.

ب

الف

چنانکه دیدیم تناسب در هنرهای تجسمی نسبی است.

۹-۱ تناسب

تناسب در هنر تجسمی عبارت است از رابطه‌ای مناسب میان عناصر موجود در یک اثر با یکدیگر و با کل اثر.

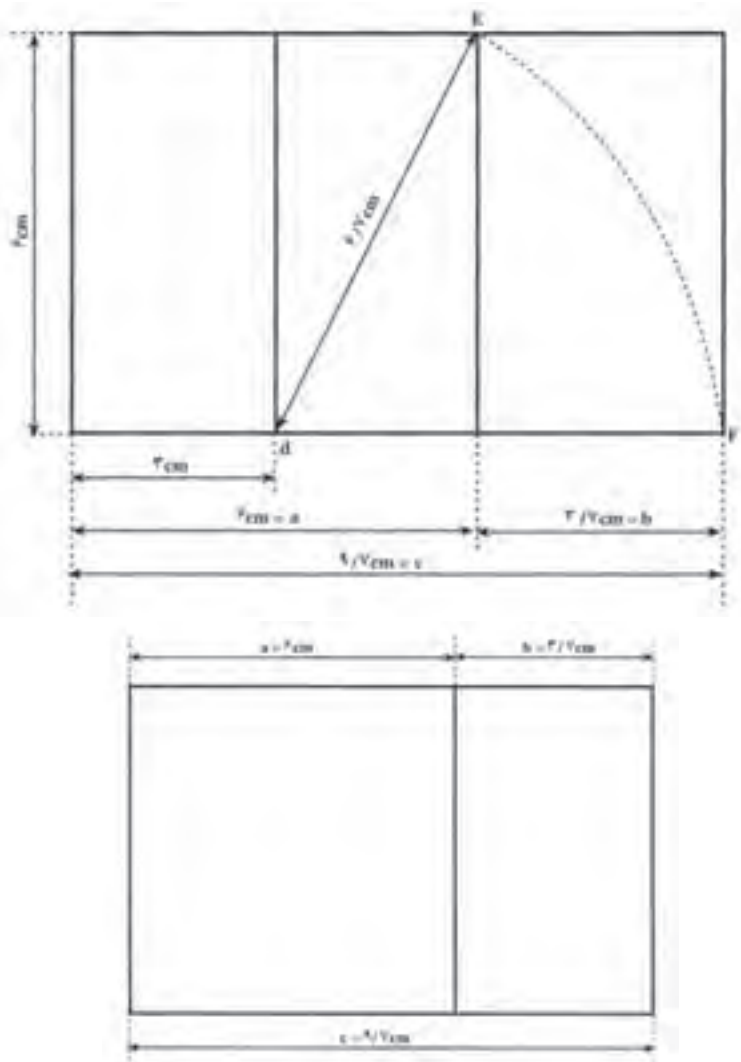

وجود رابطه‌ی متناسب میان خطوط، سطوح، رنگ‌ها و ... زیبایی خاصی به اثر ال لیستسکی بخشیده است

تناسب یکی از اصول اولیه‌ی اثر هنری است که با ایجاد رابطهی بصری هماهنگ میان اجزای اثر از جمله: رنگ‌ها، تیرگی - روشنایی و... به زیبایی آن کمک کرده و با ایجاد انسجام در کادر، انتقال پیام را به مخاطب آسان می‌کند. اگرچه ایجاد تناسب میان اجزای اثر به تجربه و مهارت هنرمند بستگی دارد، استفاده از نسبت‌های ریاضی نیز در ارائه‌ی تناسبات زیبا در آثار مختلف هنری همواره مورد توجه هنرمندان بوده است.

۹-۲ تناسب طلایی

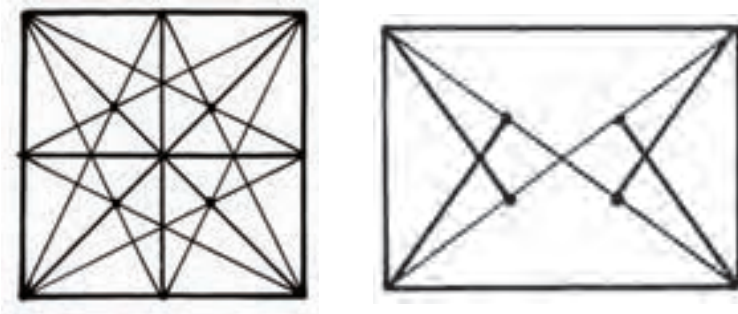
تناسب در اندازه‌ها، قوانین خاصی دارد که به آن تناسب طلایی گفته می‌شود. تقسیم طلایی معیاری هندسی است که ظرافت‌های بسیاری داراست. برای به دست آوردن تقسیم‌بندی طلایی، مربعی را به دو قسمت مساوی تقسیم نموده و قطر یکی از قسمت‌ها را به عنوان شعاع مورد استفاده قرار می‌دهیم. دهنه‌ی پرگار را به اندازه‌ی شعاع دایره باز کرده و پس از قرار دادن سوزن آن در نقطه‌ی d از نقطه‌ی E به نقطه‌ی F کمان می‌زنیم. به موازات خط عمودی مربع و در امتداد خط افقی آن خطی ترسیم می‌کنیم. مستطیلی که از این طریق به دست می‌آید یک مستطیل طلایی است.

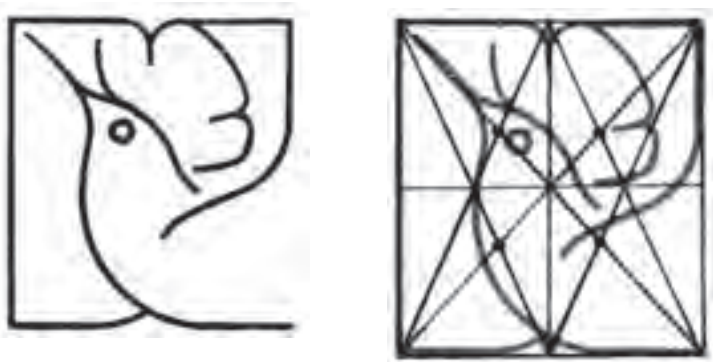

۳-۹ نقاط طلایی

هر کادر چهار نقطه‌ی طلایی دارد. برای به دست آوردن این نقاط ابتدا محورهای عمودی و افقی و سپس قطرهای کادر را رسم کرده سپس از بالا و پایین محور عمودی و افقی به گوشه‌های شکل وصل می‌کنیم. نقاط محل تلاقی خطوط به عنوان نقاط طلایی محسوب می‌شوند.

به محل قرارگیری نقاط طلایی در نشانه‌ی زیر دقت کنید.

در این نشانه از هدهد برای نشان دادن یک موسسه‌ی انتشاراتی استفاده شده و چنان که می‌بینید هر چهار نقطه‌ی طلایی روی بدن پرنده قرار گرفته است. دلیل این امر تاکید بر بیان موضوع نشانه در قالب نماد هدهد است که پیک خبر رسانی سلیمان پیامبر برای ملکه‌ی سبا بوده و عنصر مناسبی برای یک موسسه‌ی انتشارات است.

تناسب در هنرهای تجسمی عبارت است از رابطه‌ی مناسب میان عناصر موجود در یک اثر با یکدیگر و با کل اثر.

تناسب یکی از اصول اولیه‌ی اثر هنری است که با ایجاد رابطه‌ی بصری هماهنگ میان اجزای اثر، به زیبایی آن کمک کرده و با ایجاد انسجام در کادر، انتقال پیام را به مخاطب آسان می‌کند.

تناسب در اندازه‌ها قوانین خاصی دارد که به آن تناسب طلایی گفته می‌شود.

خودآزمایی

- ۱- تناسب را تعریف کنید.
- ۲- تناسب طلایی چیست؟
- ۳- روش به دست آوردن نقاط طلایی یک کادر را توضیح دهید.

تمرین

- ۱- دو نمونه از آثار هنری که دارای تناسب طلایی هستند را انتخاب کرده و پس از ترسیم تناسبات روی کاغذ پوستی آن‌ها را به طور کامل بررسی کنید.
- ۲- وجود تناسب میان عناصر نقطه، خط، سطح و... را در دو اثر هنری بررسی کنید.
- ۳- در یک کادر 10×10 با استفاده از تکرار نقاط، خطوط و سطوح تناسب ایجاد کنید. (ابزار مورد استفاده آزاد است)

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

- ۱- رابطه‌ی مناسب میان عناصر موجود در یک اثر با یک‌دیگر و با کل اثر را در هنرهای تجسمی..... می‌گویند.

الف) تعادل   ب) تقارن   ج) تناسب   د) ترکیب